

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДЕНСАУЛЫҚ
САҚТАУ МИНИСТРЛІГІ**

ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ

ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

0302000 - «МЕЙІРБИКЕ ІСІ» МАМАНДЫҒЫ

ХИРУРГИЯДАҒЫ МЕЙІРБИКЕ ІСІ

0302033 - «Жалпы практика мейірбикесі» біліктілігі

1 ХИРУРГИЯДАҒЫ МЕЙІРБИКЕ ІСІ

0302043 - «Мамандандырылған мейірбике» біліктілігі

Сағат көлемі – 86

Астана 2010

Авторлар:

1. Г.А. Алибаева – «Батыс Қазақстан медицина колледжі» КМҚК практикалық оқыту ісі бойынша директордың орынбасары;
2. Ж.Г. Кенжин – «Батыс Қазақстан медицина колледжі» КМҚК хирургия пәнінің оқытушысы;
3. Р.Д. Галиуллин – «Батыс Қазақстан медицина колледжі» КМҚК хирургия пәнінің оқытушысы.

Сарапшылар:

1. А.А. Телибаева – Алматы қ. «Орта медициналық және фармацевтикалық қызметкерлерді даярлау және қайта даярлау жөніндегі Республикалық колледжі» МҚКМ хирургия пәнінің оқытушысы, м.ғ.к.;
2. Т.Д. Сатыбалдиев – Батыс Қазақстан облысы бойынша облыстық денсаулық сақтау басқармасының бас хирургы, медицина ғылымдарының докторы, профессор;
3. Г.М. Шаяхметова – «Семей қ. Дүйсенбі Қалматаев атындағы мемлекеттік медицина колледжі» КМҚК директоры, Шығыс Қазақстан облысы Семей қ. орта буынды мамандар бойынша бас штаттан тыс маман.

1 Медицина білімі мен ғылымының инновациялық технологиялар республика-лық орталығы және «Батыс Қазақстан медицина колледжі» КМҚК ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ҰСЫНҒАН.

2 Алғаш рет ЕНГІЗІЛГЕН.

3 ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ ҚР 2010 жылғы Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына сәйкес 0302000 – «Мейірбике ісі» мамандығы бойынша 030233 – «Жалпы практика мейірбикесі», 030243 – «Мамандандырылған мейірбике» біліктіліктері бойынша әзірленген.

4 ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау Министрінің 2010 жылғы 5 тамызындағы № 604 бұйрығымен бекітілді.

6 Литература и средства обучения

6.1 Основная литература:

На государственном языке:

1. Нұрмаков Аман Жәменұлы «Хирургиялық аурулар» (клиникалық дәрістер). – Алматы: Асем-Систем: 2008 - 176 бет.

На русском языке:

2. Внутрибольничная инфекция: учебное пособие. В.Л. Осипов. – М., 2009. – 256 с.
3. Практическое руководство к предмету «Основы сестринского дела» Тарновская И.И., Мухина С.А. – М., 2009. – 512 с.
4. Сестринское дело в хирургии: учебное пособие. Стецюк В.Г. – М., 2007. – 400 с.
5. Кочетова Р.П. «Общая хирургия с основами реанимации»: Учебное пособие. – Алматы: Асем-Систем, 2008.-328 с.

6.2 Дополнительная литература:

1. Курс лекций по общей хирургии. В.И. Малярчук. – М., 2006.
2. Медсестра хирургического профиля. А.В. Возьмитина. «Феникс» – Ростов-на-Дону, 2002.
3. Общая хирургия: учебник. - 5-е изд., перераб. и доп. В.К. Гостищев. – М., 2011. – 736 с.
4. Сестринское дело в хирургии. Практикум. Н.В. Барыкина, О.В.Чернова. – Ростов-на-Дону, «Феникс», 2007.
5. Жуков Б.Н., Быстров С.А. «Хирургия» – Москва. Издательский центр «Академия» 2007.

6.3 Средства обучения:

1. Дидактические и наглядные пособия;
2. Тесты на бумажном и электронном носителе;
3. Учебно-методические пособия на бумажном и электронном носителе;
4. Диапозитивы, учебные фильмы;
5. Комплект тематических плакатов.

4 Требования к условиям организации и реализации образовательного процесса

Выбор образовательных технологий должен быть обусловлен спецификой содержания предмета, направлен на формирование у обучающихся знаний, умений и навыков по уходу за больными в хирургическом и реанимационном отделениях в пределах компетенции младшей медицинской сестры по уходу (см. ГОСО, образовательную программу). При проведении практических занятий предусматривается деление групп на подгруппы численностью обучающихся не более 8 человек. Для совершенствования практических навыков предусмотрена преддипломная практика по дисциплине.

Программа предоставляет право вносить обоснованные изменения и дополнения в формы, организацию, содержание, методы обучения. При обучении рекомендуется использование современной учебно-методической литературы, новых учебных и справочных пособий, электронных учебников, мультимедийных обучающих программ.

5 Контроль планируемого результата обучения

Форма контроля знаний включает исходный, текущий, промежуточный итоговый контроль. Предлагается при составлении рабочих учебных программ компетентностно-ориентированные практические работы и тестовые задания. Предусмотрено право выбора на формы проведения контроля. Итоговая аттестация проводится в виде комплексного экзамена по основным клиническим дисциплинам в 2 этапа: теория и практика.

МАЗМҰНЫ

1. Түсіндірме жазба	6
2. Пәнді оқытудың жоспарланған нәтижелері	7
3. Пәннің тақырыптық жоспары мен мазмұны	9
4. Білім беру үрдісін ұйымдастыруға және жүзеге асыруға қойылатын талаптар	18
5. Оқытудың жоспарланған нәтижесін бақылау	18
6. Әдебиеттер және оқу құралдары	19

Бұл үлгілік оқу бағдарламасын Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің рұқсатынсыз көбейтуге және таратуға болмайды.

1 Түсіндірме жазба

0302000 – «Мейірбике ісі» мамандығы және 0302033 – «Жалпы практика мейірбикесі» біліктілігі бойынша жаңа Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартын (бұдан әрі - МЖМБС) енгізуге байланысты «Хирургиядағы мейірбике ісі» пәні бойынша жаңа үлгілік оқу бағдарламасы әзірленді, ол болашақ мамандардың кәсіби біліктілігін қалыптастыру бағдарламасының бір бөлігі болып саналады. Үлгілік оқу бағдарламасында жалпы практика мейірбикесінің кәсіби біліктілігін ескере отырып асептика мен антисептика, инфузия мен трансфузия, хирургиялық инфекциялар, жарақаттарды емдеу мәселелеріне, жансыздандыру мен реанимация негіздеріне көп көңіл бөлінеді.

Пәннің бөлімдері:

- Қазақстанда хирургиялық көмек көрсету ерекшеліктері;
- асептика және антисептика мәселелері;
- қан кету;
- десмургия;
- инфузия және трансфузия;
- жансыздандыру негіздері;
- хирургиялық инфекциялар;
- жарақатты емдеу;
- жабық жарақатты емдеу;
- реанимация негіздері;
- әртүрлі жарақаттар кезінде алғашқы жәрдем көрсету ерекшеліктері;
- әртүрлі ағзалар мен жүйелердің хирургиялық аурулары.

Бағдарлама басқа клиникалық пәндермен интеграцияны қарастырады: анатомия, физиология, терапиядағы мейірбике ісі, акушерия мен гинекологиядағы мейірбике ісі. МЖМБС бойынша базалық, кәсіби және арнайы құзырлықты қалыптастыруға арналған модульдік оқытудың құрылымы енгізілген. Оқу жұмыс бағдарламасын құрастырғанда білім беру ұйымы пәнді оқыту бойынша үлгілік оқу бағдарламасында бөлінген оқу уақытының көлемін қазіргі заманға сай оқу технологиясын қолдана отырып 15-25% -ға дейін өзгертуге құқылы (ҚР ЖМБС 4.05-2008 «Орта білім. Техникалық және кәсіптік білім беру. Негізгі ережелер»).

Сабақты өткізу формалары:

- сабақ оқу орнының сабақ кестесі бойынша жүргізіледі (теориялық, практикалық және жеке);
- білім алушының өздік жұмысы оқытушының берген тапсырмасы бойынша сабақтан тыс уақытта жүргізіледі.

нимация и интенсивная терапия при острых отравлениях. Сестринский процесс при комах и острых отравлениях.

Практическое занятие:

- проведение реанимации по системе АВС;
- проведение искусственной вентиляции легких взрослым, детям, младенцам;
- проведение наружного массажа сердца;
- проведение оценки эффективности реанимации;
- оценка тяжести комы по шкале Глазго;
- интенсивная терапия при шоке;
- сестринский уход за больными, находящимися в коме;
- уход за эндотрахеальной трубкой и трахеостомой;
- уход за подключичным катетером;
- уход за пациентами, находящимися на искусственной вентиляции легких и подключенными к кардиомонитору;
- промывание желудка с помощью зонда;
- проведение катетеризации мочевого пузыря.

Раздел 6 Новообразования

Тема 16 Опухоли. Доброкачественные и злокачественные опухоли

Основные теории происхождения опухолей. Классификация. Доброкачественные и злокачественные опухоли, их отличия. Клиника и диагностика (клиническая, рентгенологическая, эндоскопическая, гистологическая). Международная классификация злокачественных опухолей по стадиям их развития и клиническим группам онкологических больных. Предраковые заболевания. Факультативные и облигатные предраки. Клиническая характеристика наиболее часто встречающихся локализаций опухолей. Современные методы лечения злокачественных опухолей.

Практическое занятие:

- участие в обследовании онкологических больных;
- дифференцирование доброкачественного новообразования от злокачественного;
- определение клинической стадии заболевания;
- постановка правильного диагноза согласно международной классификации TNM;
- осуществление сестринского ухода за онкологическими больными.

Тема 13 Хирургическая инфекция. Хроническая специфическая хирургическая инфекция

Костно-суставной туберкулез. Классификация. Патогенез. Клиническое течение болезни (местные и общие симптомы). Особенности течения в преартритической и артритической стадиях. Осложнения. Организация санитарно-ортопедической помощи. Хирургическое лечение. Отдельные виды (спондилит, коксит, гонит, туберкулезный лимфаденит).

Актиномикоз. Патогенез. Наиболее частая локализация. Симптоматика. Диагностика. Лечение.

Практическое занятие:

- составление плана обследования больных с туберкулезом;
- соблюдение санитарно-эпидемического режима при работе с больными туберкулезом;
- участие при проведении антибактериальной и химиотерапии больным туберкулезом;
- осуществление ухода за больными туберкулезом, актиномикозом;
- особенности ухода за больными с туберкулезным спондилитом.

Раздел 4 Омертвление

Тема 14 Некрозы, гангрены, язвы, свищи

Основные причины нарушения крово- и лимфооттока; общие принципы клинической и инструментальной диагностики. Классификация нарушения регионарного кровообращения. Виды некрозов, гангрены. Способы консервативного и оперативного лечения.

Практическое занятие:

- участие при исследовании больных с некрозами, гангренами, трофическими язвами, свищами;
- осуществление ухода за больными с острыми нарушениями регионарного кровообращения;
- осуществление перевязки больным с некрозами, гангреней, трофическими язвами, свищами.

Раздел 5 Реанимация и интенсивная терапия

Тема 15 Терминальные состояния. Сердечно-легочная реанимация. Реанимация при шоковых состояниях, комах и отравлениях

Понятие реанимации и реаниматологии. Организация реанимационной службы в Казахстане. Виды терминальных состояний. Признаки клинической смерти. Проведения легочно-сердечной реанимации, критерии эффективности реанимационных мероприятий. Причины шоковых состояний. Виды шоков, меры реанимации и интенсивной терапии при шоках. Особенности сестринского процесса при различных шоках.

Причины, приводящие к комам, виды ком. Реанимация и интенсивная терапия при комах. Острые отравления — причины, первая помощь при острых отравлениях, реанимация.

2 Пәнді оқытудың жоспарланған нәтижелері

Стандартта жоспарланған оқыту нәтижелері және білім беру бағдарламалары	Үлгілік оқу бағдарламасында жоспарланған нәтижелер
Білім алушылар: Базалық: БҚ 1. Жұмыс орнын ұйымдастыруда; БҚ 2. Қауіпсіздік техникасын сақтауда; БҚ 3. «Медициналық қызметкер» және «пациент» арасындағы өзара қарым - қатынасты құрастырудың негізгі модульдері білімін пайдалана білуде; БҚ 4. Пациенттерге күтім жасау негізін білуде; БҚ 5. Ауруды алдын алуға, денсаулықты күшейтуге және салауатты өмір салтын қалыптастыруға бағытталған гигиеналық шараларды білуде; БҚ 6. Медициналық мекемелердің құрылымдық бөлімдеріндегі пациент пен медициналық қызметкерлердің инфекциялық бақылау және қауіпсіздік жүйелерін білуде; БҚ 7. Алғашқы медициналық көмек көрсетуде, медициналық іс-әрекеттер мен күтім жасау әдістерін орындау алгоритмін қолдана білуде. Кәсіптік КҚ 1. Жаңа экономикалық жағдайда медициналық мекемелердің жұмысын ұйымдастыра білуде; КҚ 2. Қазіргі уақыттағы ақпараттық технологиялар негізін білуде (компьютерлік білім, автоматтандыру жүйесі мен оқыту және басқару және т.б.); КҚ 3. Клиникалық симптомдарды айқындауда, мейірбикелік диагноз қоюда, әртүрлі жас топтағы науқастарға дәлелді күтім жүргізуде; КҚ 4. Ересек адамдарға және балаларға білікті медициналық көмек көрсетуде; КҚ 5. Дәрігерге дейінгі медициналық көмек көрсетуде; КҚ 6. Медициналық азаматтық қорғаныс қызметі, медициналық апат қызметі қызметкерлерін, зардап шеккен адамдарды, пациенттерді, халықтарды қорғау бойынша іс – шаралар жүргізуде; төтенше жағдай кезінде дәрігерге дейінгі көмек көрсетуде;	Пәнді оқып білудің нәтижесінде білім алушы: - Қазақстан Республикасында хирургиялық қызметті ұйымдастыру ерекшеліктерін; - асептика және антисептика мәселелерін; - жарақаттың түрлерін, жарақаттанудың алдын алуды; - алғашқы медициналық көмек көрсетуді; - хирургиялық аурулардың ағымы және тексеру тәсілдері туралы түсінікті білуі тиіс. - бөлімшеде күнделікті және жаппай тазарту өткізуді; - дезинфекциялық ертіңділерді дайындап қолдануды; - науқасқа кітім жасайтын заттарды дезинфекциялауды; - реанимациялық бөлімшеде науқастарға күтім жасауды; - операцияға дейін және операциядан кейін науқастарға күтім жасауды үйреніп алуы қажет. - медициналық этика және деонтология; - медициналық ұйымдардағы санитариялық-гигиеналық тәртіпті сақтауда; - өз біліктілігінің аясында науқастарға күтім жүргізу мәселелерінде құзырлы болуы тиіс.

КҚ 7. Паллиативті мейірбикелік көмек көрсету және танатология негіздерін білуде;

КҚ 8. Салауатты өмір салтын насихаттай білуде, өмірдегі физикалық жетілдіру шеберлігі мен дағдыларын пайдалана білуде, денсаулық деңгейіне баға беруде, денсаулықты жақсарту бағдарламасын құрастыруда, зиянды әдеттермен күресу және алдын алу бойынша іс-шаралар жүргізуде;

КҚ 9. Медициналық көмек көрсету сапасында халықаралық стандарттар аясында құзырлы болу.

Арнайы

АҚ 1. Маманның кәсіптік қызметіндегі жағдайлары мен тәртібін, қызметін, негізгі міндеттерін анықтайтын нормативті құжаттарды білуде;

АҚ 2. Әртүрлі ағзалар мен жүйелердің қызметі бұзылған кезде мейірбикелік үрдісті ұйымдастыруда және іске асыруда;

АҚ 3. Ауруханалық мекемелерде дәрігердің тағайындаған алдын-алу, емдік, диагностикалық шараларды орындауда; құрал-жабдықтарды дайындауда және күрделі іс-әрекеттерді жүргізген дәрігерге көмектесуде;

АҚ 4. Ана мен бала денсаулығын сақтауда, жүкті әйелді және гинекологиялық науқастарды зерттеу әдістерін, отбасын жоспарлау принциптері мен міндеттерін, контрацепция әдістерін білуде;

АҚ 5. Ұйымдағы коммуникативтік тиімділік әдісті, шиеленістер, күйзелістер сияқты психологиялық мәселелерді шеше білуде;

АҚ 6. Пациентті зертханалық, функционалдык, аспаптық әдістермен зерттеуде, бактериологиялық зерттеуге материалдар алуда және жиналған материалдарды жеткізуде, сақтауда;

АҚ 7. Балалар ауруларын бірлестіре жүргізу бойынша Дүние жүзілік Денсаулық сақтау Ұйымының бағдарламасын іске асыруда, балалардың профилактикалық егулер картасын құрастыруда, емшектегі балаларға күтім жасау және оларды тамақтандыру бойынша ұсыныстар беруде;

АҚ 8. Кәсіптік құзыреттілігіне, өкілділігіне және дәрігерлік тағайындауына сәйкес реанимациялық,

- осуществление ухода за больными в амбулаторных и стационарных условиях.

Раздел 3 Хирургические инфекции

Тема 11 Хирургическая инфекция. Острая местная неспецифическая хирургическая инфекция. Остеомиелит. Острая общая неспецифическая хирургическая инфекция – сепсис

Понятия о хирургической инфекции. Классификация. Этиология и патогенез. Местная реакция тканей. Общая реакция организма. Вопросы профилактики. Основные принципы общего и местного лечения. Значение применения антибиотиков. Отдельные виды острых гнойных заболеваний (фурункул, карбункул, гидраденит, флегмоны, абсцесс, флебит, тромбофлебит, мастит, рожистое воспаление, эризепилоид, лимфаденит, лимфангит, панариций т.д.), клинические признаки, лечение, профилактика и осложнения.

Острые гнойные заболевания костей (остеомиелит гематогенный и травматический, первично хронические формы остеомиелита).

Определение сепсиса. Классификация. Формы течения хирургического сепсиса. Септицемия. Септикопиемия. Септический шок. Клиника, диагностика, лечение.

Практическое занятие:

- проведение осмотра и обследование больных с острыми гнойными процессами в мягких тканях;

- перевязка гнойных ран;
- наложение дренажа, антисептических средств в рану;
- подготовка инструментов для вскрытия абсцесса, флегмоны;
- определение 5 видов температурных реакций;
- осуществление ухода за тяжелообольными;
- осуществление ухода за больными с остеомиелитом.

Тема 12 Хирургическая инфекция. Острая анаэробная клостридиальная хирургическая инфекция. «Газовая» гангрена. Столбняк

Понятие об анаэробной инфекции. Виды анаэробной инфекции. Газовая гангрена. Этиология, инкубационный период, патогенез. Клиническая картина, формы газовой гангрены, профилактика, лечение. Столбняк этиология, инкубационный период, патогенез, клиническая картина. Экстренная профилактика столбняка, лечение. Методика обследования больных с анаэробной инфекцией. Неклостридиальная анаэробная гнилостная инфекция. Клиника, лечение.

Практическое занятие:

- исследование больного с анаэробной инфекцией;
- постановка диагноза;
- осуществление перевязки больным с анаэробной инфекцией;
- проведение экстренной профилактики столбняка по Безредко;
- проведение уборки и дезинфекция палат;
- особенности работы в условиях риска инфицирования вирусной и бактериальной инфекцией, передающейся через кровь или другие биологические жидкости больного;
- осуществление ухода за больными с анаэробной инфекцией.

ка, консервативное и оперативное лечение.

Переломы костей. Классификация. Клиника. Первая помощь при закрытых и открытых переломах. Лечение: репозиция отломков и иммобилизация конечности (стимуляция образования костной мозоли, реабилитация). Показания и противопоказания к оперативному лечению переломов. Диагностика и оказание первой помощи больным с травмой головного мозга.

Практическое занятие:

- умение оказать первую медицинскую помощь при обмороке, коллапсе, травматическом шоке;
- накладывание транспортных шин на верхние и нижние конечности;
- подготовка гипсовых бинтов и лангеты;
- накладывание гипсового бинта и лангеты;
- составление набора инструментов для скелетного вытяжения и остеосинтеза.

Тема 9 Травмы. Открытые механические повреждения. Раны

Определение и классификация ран. Общие и местные симптомы ран. Течение раневого процесса, виды заживления ран. Первичная хирургическая обработка ран. Шов первичный, первично-отсроченный, вторичный. Принципы лечения гнойных ран. Оказание первой медицинской помощи.

Практическое занятие:

- определение вида и размера раны по клиническим признакам;
- сбор анамнеза обстоятельства получения раны, проведение осмотра;
- определить фазу раневого процесса и осуществлять перевязку раны;
- подготовка инструментов для проведения ПХО;
- обработка и туалет ран;
- определение показаний и противопоказаний к наложению первичного шва после первичной хирургической обработки ран;
- снятие швов, промывание дренажных трубок;
- обработка гнойных ран.

Тема 10 Травмы. Термические повреждения. Ожоги. Ожоговая болезнь. Отморожения

Виды ожогов (термические, химические, лучевые). Классификация ожогов по степени, площади поражения. Ожоговая болезнь, периоды, патогенез, первая медицинская помощь, лечение. Отморожение. Общие и местные признаки, степени отморожения, первая медицинская помощь, лечение. Общее охлаждение. Замерзание. Первая медицинская помощь. Лечение. Электротравма, общие и местные признаки, первая медицинская помощь, лечение.

Практическое занятие:

- определение степени ожога, учет площади поражения;
- обработка ожога;
- обработка поверхности отморожения;
- оказание первой медицинской помощи при ожогах и отморожениях;
- оказание первой медицинской помощи при электротравме с учетом техники безопасности;

сауықтыру, емдеу, денсаулықты жақсарту, санитарлық-гигиеналық, санитарлық-ағарту шараларын орындай білуде құзырлы болуы тиіс.	
--	--

3 Пәннің тақырыптық жоспары мен мазмұны

3.1 Пәннің тақырыптық жоспары

№ р/с	Күндізгі оқыту нысанындағы оқу уақытының көлемі (сағат)			
	Бөлімдер мен тақырыптардың атауы	Орта буынды мамандар деңгейі		
		Барлығы	Теория	Практика
Семестр-VI 42 сағат. Теория – 18 сағат, практика – 24 сағат				
1	Хирургияға кіріспе. Қазақстан Республикасында хирургиялық қызмет көрсетуді ұйымдастыру.	12	2	6
2	Хирургиялық инфекцияның алдын алу. Асептика және антисептика. Зарарсыздандыру және антисептика әдістері.		2	
3	Жансыздандыру		2	
4	Қан кету. Қан тоқтату әдістері. Қан кетудің асқынулары.	12	2	6
5	Қанды және қаналмастырғыларды құю қан топтары және резус-факторы. Қан құю тәртібі. Қан құю асқынуы. Қаналмастырғылар.		4	
6	Хирургиялық операциялар. Операцияға дейінгі және операциядан кейінгі кезеңдер.	10	4	6
7	Десмургия.	8	2	6
Семестр-VII 44 сағат. Теория – 18 сағат, практика – 26 сағат				
8	Жарақаттар. Механикалық жабық зақымдану. Соғып алу, созылу, шығулар, сынықтар. Механикалық ашық зақымдану. Жарақаттар. Термиялық жарақаттар. Күю. Күйік ауруы.	10	4	6
9	Хирургиялық инфекция. Жергілікті бейспецификалық жіті іріңді инфекциялар. Остеомиелит. Жалпы бейспецификалық жіті хирургиялық инфекция-сепсис.	10	4	6

10	Хирургиялық инфекция. Анаэробты кластридиалық хирургиялық жіті инфекция. «Газды» гангрена. Сіреспе. Спецификалық ірінді жіті инфекция.	12	2	6
11	Спецификалық хирургиялық созылмалы инфекция. Өліеттену.		4	
12	Терминалды жағдайлар. Жүрек-өкпе реанимациясы. Шок, кома және улану кезіндегі реанимация.	8	2	6
13	Ісіктер. Қатерлі және қатерсіз ісіктер.	4	2	2
	Барлығы:	86	36	50

3.2 Пәннің үлгілік оқу бағдарламасының мазмұны

I бөлім Жалпы хирургия. Кіріспе

1 тақырып Қазақстан Республикасында хирургиялық жәрдем көрсетуді ұйымдастыру

Хирургияның даму тарихы. Хирургия және хирургиялық аурулар туралы түсінік. Қазақстанда хирургиялық жәрдем көрсетуді ұйымдастыру. Хирургиялық науқастарға күтім жасау кезінде мейірбикенің атқаратын рөлі.

Тақырып 2 Хирургиялық инфекцияның алдын алу. Асептика және антисептика. Зарарсыздандыру және антисептиктер әдістері

Асептика туралы түсінік. Асептика - хирургиялық инфекцияны алдын алу әдісі. Қазіргі кездегі асептиканың мәні. Инфекция ошақтары. Эндогенді және экзогенді инфекция (респираторлық, жанаспалы, имплантациялық). Асептиканың негізгі қауіптері. Зарарсыздандыру әдістері. Ауруханалық инфекцияны (АИТВ-инфекция және гепатит инфекциясы) алдын алуға бағытталған бұйрықтар. Антисептика туралы түсінік, антисептика түрлері. Антисептиктерді қолдану және олардың әсері, антисептиктердің қолданудың негізгі әдістері, антибиотиктерді қолдану көрсетімдері. Операциялық бөлімшенің және тану бөлмесінің құрылымы және оның жұмысын ұйымдастыру ерекшеліктері. Ламинарлы ауа ағыны бар операциялық бөлме, Ламинарлы ауа ағыны бар бокс-изоляция. Операциялық бөлмеде қызметкердің және келіп кетушілердің (дәрігерлер, студенттер) жүріс-тұрысы.

Контактылы инфекцияның алдын алу. Хирургиялық құралдар, құрылысының ерекшеліктері, зарарсыздандыру алдында дайындау және зарарсыздандыру, хирургиялық құралдарға күтім жасау. Таңғыш материалдар, сипаты, оларға қойылатын талаптар. Таңғыш материалдарды дайындау, оларды зарарсыздандыру. Автоклавтің құрылымы және онымен жұмыс істеу ережесі. Зарарсыздандыруды бақылау. Резеңке қолғаптарды, дренаждарды зарарсыздандыру. Хирург қолын тазартудың қазіргі заманғы тәсілдері.

- определение показания и противопоказания к переливанию крови и кровезаменителей, определение их пригодности для переливания;
- проведение забора крови из вены;
- осуществление монтажа и заполнение системы для переливания крови;
- проведение венопункции;
- умение оказать первую медицинскую помощь при первых признаках гемотрансфузионного шока;
- осуществление ухода за больными после гемотрансфузии;

Тема 7 Хирургическая операция. Предоперационный и послеоперационный периоды

Понятие о хирургической операции. Понятие об эндоскопической хирургии. Этапы хирургической операции. Анатомическое и физиологическое обоснование хирургических операций. Понятие об операционной травме и операционном риске. Виды положения больного на операционном столе в зависимости от вида операции. Хирургический инструментарий, группы предназначения хирургических инструментов. Предоперационный период. Показания к экстренным и плановым операциям. Обследование больного. Подготовка больного к операции. Особенности подготовки больного к экстренным операциям. Наблюдение за больным во время операции и физиологические методы контроля за его состоянием. Понятие о послеоперационном периоде. Осложнения в послеоперационном периоде и профилактика осложнений после операции. Уход за больным в послеоперационном периоде. Наблюдение за внешним видом, температурой, нервной системой, деятельностью сердца и легких, органами пищеварения и мочеотделения. Диета. Наблюдение за повязкой.

Практическое занятие:

- обследование хирургического больного;
- подготовка больного к срочным и плановым операциям;
- подготовка больного к экстренным операциям;
- подготовка детей и больных пожилого возраста к оперативному вмешательству;
- наблюдение за пациентом в первые часы после оперативного вмешательства;
- наблюдение за операционной повязкой;
- наблюдение за функцией жизненно-важных органов и систем;
- осуществление деятельности по профилактике послеоперационной пневмонии;
- осуществление деятельности по профилактике пролежней.

Раздел 2 Учение о травмах

Тема 8 Травмы. Закрытые механические повреждения. Ушибы, растяжения, вывихи, переломы

Классификация. Понятие о производственном, сельскохозяйственном, бытовом, уличном, спортивном, военном травматизме. Организация первой помощи. Действие травмы на организм: обморок, шок, коллапс, травматический шок, профилактика, первая доврачебная помощь. Синдром длительного сдавливания.

Закрытые повреждения. Повреждения мягких тканей: ушибы, растяжения, разрывы. Оказание первой помощи. Вывихи. Классификация. Механизм вывихов. Клини-

ких и твердых повязок. Понятия о целях наложения и видах повязок. Знать правила наложения бинтовых повязок. Техника наложения безбинтовых и бинтовых повязок. Классификация повязок по назначению и способу закрепления.

Практическое занятие:

- наложение бинтовых и безбинтовых повязок на голову: «чепец», шапку «Гиппократ», на один и оба глаза повязку, повязку «уздечка», крестообразную повязку на затылок;
- наложение повязки на конечности: на кисть, стопу, «Дезо», «черепашью» на локтевой сустав, колосовидную повязку на плечевой и тазобедренный сустав;
- наложение повязки на грудную клетку: на молочные железы, торакальные повязки.

Тема 5 Кровотечения. Методы остановки кровотечения. Осложнения кровотечений

Понятие. Классификация. Объективные симптомы кровопотери. Способы определения кровопотери. Способы временной и окончательной остановки кровотечения. Гемостатические препараты для остановки кровотечения. Правило наложения жгута, оказание первой медицинской помощи.

Практическое занятие:

- оценка общего состояния больного;
- определение шокового индекса, кровопотери;
- измерение пульса, артериального давления;
- наложение жгута, тугий повязки, осуществление тампонады;
- остановка кровотечения путем максимального сгибания конечности, пальцевого прижатия сосуда, давящей повязкой;
- участвовать в проведении окончательной остановки кровотечения.

Тема 6 Переливание крови и кровезаменителей. Группа крови и резус-фактор. Правила переливания крови. Осложнения переливаний. Кровезаменители

История переливания крови. Понятие о группах крови и резус-факторе. Серологическая характеристика групп крови, методы определения групп крови. Резус-фактор и его определение. Методики проведения проб на совместимость по системе ABO, резус-фактору, индивидуальная и биологическая пробы. Донорство. Показания и противопоказания для переливания крови. Признаки пригодности и правила хранения крови. Ошибки и осложнения при переливании крови. Неотложная помощь при явлениях гемотрансфузионного шока. Действие перелитой крови на организм реципиента.

Кровезаменители. Классификация кровезаменителей по химическому составу и их назначению. Пробы при переливании кровезаменителей. Осложнения при переливании кровезаменителей, их предупреждение и лечение.

Практическое занятие:

- подготовка оснащения для определения групп крови с помощью стандартных сывороток, резус-фактора экспресс методом;
- умение определять группу крови и резус-фактор;
- умение проводить пробу на индивидуальную и биологическую совместимость;
- подготовка пациента к гемотрансфузии;

Имплантациялық инфекцияның алдын алу. Қазіргі заманғы тігіс материалдарын (жібек, кетгут, капрон т.б.) зарасыздандыру әдістері. Пластикалық хирургияда және травматологияда қолданылатын аллопластикалық және гомопластикалық материалдарды зарасыздандыру. Зарасыздандырудың жаңа түрлері: ультрадыбысты, газды. Эндоскопиядағы зарасыздандыру. Эндоскопиялық хирургиялық операцияларға арналған лапароскопиялық құралдарды зарасыздандыру алдында тазарту және зарасыздандыру.

Практикалық сабақ:

- операциялық бөлмені, таңу, емшара бөлмесін түпкілікті жинастыру;
- құралдарды зарасыздандыру алдында өңдеу;
- дезинфекциялық ерітінді дайындау;
- операцияға керекті таңу материалдарын, ақжаймаларды әзірлеп бикске салу;
- негізгі антисептикалық заттарды таза және ірінді жарақаттарды өңдеуде және дезинфекциялауда қолдану. Антибиотиктерді және сульфаниламидтерді қолдану;
- хирургтың және операциялық мейірбикенің қолын әртүрлі химиялық антисептиктерді қолдана отырып ұсынылған әдістермен тазарту;
- зарасызданған халатты, қолғапты кию және бетпердені тағу;
- операциялық аймақты Филончиков-Гроссиг және Баккал әдістерімен өңдеу;

3 тақырып Жансыздандыру. Жалпы және жергілікті анестезияның түрлері

Жансыздандыру тарихы. Жалпы және жергілікті анестезияның негізгі кезеңдері. Ауырсыну және ауырсындырмау туралы түсінік. Жалпы жансыздандыру. Наркотикалық заттардың әсер ету механизмі (наркоз теориялары). Жалпы жансыздандырудың түрлері. Ингаляциялық және ингаляциялық емес анестетиктердің түрлері. Наркоз беру және тыныс алдыру аппаратының құрылысы және олармен жұмыс істеу тәртібі. Наркоздың клиникалық ағымы және асқынулары. Жергілікті жансыздандыру түрлері. Жергілікті жансыздандыру көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері. Жергілікті анестетиктердің түрлері. Жергілікті анестезияны өткізу кезінде және өткізіп болғаннан кейінгі асқынулар.

Практикалық сабақ:

- тыныс алдыру аппараты және кеңірдек интубациясына арналған құралдарды өңдеу;
- венаішілік, ингаляциялық анестезияға және анестезиологтың үстеліне қажетті заттарды дайындау;
- жалпы анестезиядан кейін науқастарға күтім жасау;
- жергілікті анестезияға арналған қажетті заттарды дайындау;
- жергілікті анестетиктерге рецепт жазу;
- шеткі және инфильтрациялық анестезия жүргізуге қатысу.

4 тақырып Десмургия. Жұмсақ және қатты таңғыштардың түрлері

Десмургия туралы түсінік, таңу және таңғыш туралы түсінік. Жұмсақ және қатты таңғыштарды салу ережелері. Таңғыштарды салу мақсаты мен оның түрлері туралы түсінік. Дәкетанғыштарды таңу ережелері. Дәкесіз және дәкемен таңу техникасы. Тағайындауына және бекіту тәсіліне байланысты жіктемесі.

Практикалық сабақ:

- басты дәкетанғыштармен және дәкесіз таңғыштармен таңу: «Гипократ тақиясы», «ноқта», «кимешек», бір көзге, екі көзге бірдей, шүйдеге крест тәрізді таңғыш салу;
- аяқ-қолға таңғыш таңу: қол басына, аяқбасына, «Дезо», шынтак буына «тасбақа», иық буыны мен ұршықбуынға «масак тәрізді» таңғыш салу;
- кеудеге таңғыш таңу: сүт безіне салынатын таңғыш, торакалды таңғыштар.

5 тақырып Қан кету. Қан тоқтату әдістері. Асқынулар

Қан кету туралы түсінік. Жіктемесі. Қан жоғалтудың объективті симптомдары. Қан жоғалтуды анықтау тәсілдері. Қан кетуді уақытша және тұрақты тоқтату тәсілдері. Қан кетуді тоқтатуға арналған гемостаздық препараттар. Қан кету кезінде жгут салу ережелері, алғашқы медициналық көмек көрсету.

Практикалық сабақ:

- науқастың жалпы жағдайын бағалау;
- шок индексін, қан жоғалту дәрежесін анықтау;
- қан қысымын, тамыр соғысын өлшеу;
- қан кету кезінде жгут салу, тығыздалған таңғыш таңу, тампон, қантамырға қысық салу;
- аяқ-қолды барынша бұғу арқылы қанды тоқтату, қантамырды саусақпен басу арқылы кеткен қанды уақытша тоқтату;
- қан кетуді тұрақты тоқтату тәсілдерін жүргізуге қатысу.

6 тақырып Қан және қаналмастырғыларды құю. Қан топтары және резус-фактор. Қан құю тәртібі. Қан құю асқынулары. Қаналмастырғылар

Қан құю тарихы. Қан топтары және резус-фактор туралы түсінік. Қан топтарының серологиялық сипаттамасы, қан топтарын анықтау әдістері. Резус-фактор және оны анықтау. АВО жүйесі, резус-фактор бойынша, жеке (тұлғалық), биологиялық үйлесімділікке сынама өткізу әдістемесі. Донорлық. Қан құю көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері. Қанды сақтау ережелері және жарамдылық белгілері. Қан құю кезіндегі қателіктер мен асқынулар. Гемотрансфузиялық шок кезінде шұғыл жәрдем көрсету. Құйылған қанның ағзаға тигізетін әсері.

Қаналмастырғылар. Химиялық құрамы мен тағайындалуына байланысты жіктемесі. Қаналмастырғыларды құю кезіндегі сынамалар. Қаналмастырғыларды құю кезіндегі асқынулар және оларды алдын алу, емдеу.

Практикалық сабақ:

- қан топтарын стандартты сарысулар арқылы анықтау үшін, резус-факторды экспресс әдістеме арқылы анықтау үшін жабдықтарды дайындау;
- қан топтары мен резус факторды анықтау;
- жеке тұлға және биологиялық үйлесімділікке сынама өткізу;
- қан және қаналмастырғыларды құю көрсетімдері мен қарсы көрсетімдерін анықтау, қан құюға олардың жарамдылығын анықтау;
- венадан қан алу;
- қан құюға арналған жүйелерді дайындау;
- венопункция жасау;
- гемотрансфузиялық шоктың алғашқы белгілерінде алғашқы медициналық жәрдем көрсету;

ного материала, операционного белья и их стерилизация. Автоклав, его устройство и принцип работы. Контроль за стерильностью. Стерилизация перчаток, дренажей. Подготовка операционного поля. Современные способы подготовки рук хирурга к операции.

Профилактика имплантационной инфекции. Современные способы стерилизация шовного материала (шелк, кетгут, капрон, и др.). Стерилизация аллопластического и гомопластического материала в пластической хирургии и травматологии. Новые виды стерилизации: ультразвуковая, газовая. Стерилизация в эндоскопии. Предстерилизационная обработка и стерилизация лапароскопического инструментария для эндоскопических хирургических операций.

Практическое занятие:

- проведение генеральных уборок в операционных блоках, перевязочных и процедурных кабинетах;
- проведение поэтапной предстерилизационной обработки инструментов;
- подготовка дезинфекционных растворов;
- подготовка перевязочного материала, халатов, простыней для укладки в бикс;
- использовать основные антисептические вещества для обработки: чистых и гнойных ран, для дезинфекции. Применение сульфаниламидов и антибиотиков;
- обработка рук перед операцией по предложенному способу с использованием различных химических антисептиков;
- облачаться в стерильный халат;
- надевать перчатки, маску;
- обработка операционного поля по Филончикову-Гроссиху и Баккалу;

Тема 3 Обезболивание. Виды местной и общей анестезии

История обезболивания. Основные этапы развития общего обезболивания и местной анестезии. Понятие о боли и обезболивании. Общее обезболивание. Механизм действия наркотического вещества на организм (теории наркоза). Виды общего обезболивания. Виды ингаляционных и неингаляционных анестетиков. Принцип устройства работы наркозной и дыхательной аппаратуры. Клиническое течение наркоза и его осложнения. Виды местного обезболивания. Показания и противопоказания к местной анестезии. Виды местных анестетиков. Осложнения во время и после проведения местной анестезии.

Практическое занятие:

- обработка дыхательной аппаратуры и инструментов для интубации трахеи;
- подготовка оснащения для внутривенной, ингаляционной анестезии и столика анестезиолога;
- уход за больными после общей анестезии;
- подготовка оснащения для проведения местной анестезии;
- выписка рецептов на местные анестетики;
- участие при проведении терминальной и инфильтрационной анестезии;

Тема 4 Десмургия. Виды мягких и твердых повязок

Понятие о десмургии, понятие о перевязках и повязках. Правила наложения мяг-

9	Хирургическая инфекция. Острая местная неспецифическая хирургическая инфекция. Остеомиелит. Острая общая неспецифическая хирургическая инфекция – сепсис.	10	4	6
10	Хирургическая инфекция. Острая анаэробная клостридиальная хирургическая инфекция. «Газовая» гангрена. Столбняк. Острая специфическая гнилостная инфекция.	12	2	6
11	Хроническая специфическая хирургическая инфекция. Омертвление.		4	
12	Терминальные состояния. Легочно-сердечная реанимация. Реанимация при шоковых состояниях, комах и отравлениях.	8	2	6
13	Опухоли. Доброкачественные и злокачественные опухоли.	4	2	2
ИТОГО:		86	36	50

3.2 Содержание типовой учебной программы дисциплины

Раздел 1 Общая хирургия. Введение

Тема 1 Организация хирургической помощи в Республике Казахстан.

История развития хирургии. Понятие о хирургии и хирургических болезнях. Организация хирургической помощи в Казахстане. Роль медицинской сестры в уходе за хирургическими больными.

Тема 2 Профилактика хирургической инфекции. Асептика и антисептика. Методы стерилизации и антисептики

Понятие об асептике. Асептика как метод профилактики хирургической инфекции. Значение асептики в современных условиях. Источники инфекции. Эндогенная и экзогенная инфекция (воздушно-капельная, контактная, имплантационная). Основные принципы асептики. Методы стерилизации. Приказы, направленные на профилактику внутрибольничной инфекции, ВИЧ-инфекции и гепатита. Понятие об антисептике, виды антисептики. Применение и действие антисептиков, основные методы применения антисептиков, показания к применению антибиотиков. Изучить особенности устройства и организации работы оперблока и перевязочных. Операционная с ламинарным потоком воздуха, бокс-изолятор с ламинарным потоком воздуха. Поведение персонала и посетителей (студентов, врачей) в операционной.

Профилактика контактной инфекции. Хирургические инструменты, особенности их устройства, предстерилизационная подготовка и стерилизация, уход за ними. Перевязочный материал, его свойства и требования к нему. Подготовка перевязоч-

- гемотрансфузиядан соң науқасқа күтім жасау.

7 тақырып Хирургиялық операциялар. Операцияға дейінгі және операциядан кейінгі кезеңдер

Хирургиялық операция туралы түсінік. Эндоскопиялық хирургия туралы түсінік. Хирургиялық операциялардың кезеңдері. Хирургиялық операцияларды анатомиялық және физиологиялық тұрғыдан негіздеу. Операциялық жарақат және операциялық қауіп-қатер туралы түсінік. Операцияның түріне байланысты, операциялық үстелге науқасты жатқызу түрлері. Хирургиялық құралдар, пайдалануына байланысты топтастыру. Операция алдындағы кезең. Шұғыл және жоспарлы операция көрсетімдері. Науқастарды тексеру. Науқасты операцияға дайындау. Шұғыл операцияларға науқасты дайындау ерекшелігі. Науқастың жағдайын операция кезінде бақылау және физиологиялық бақылау әдістерін қолдану. Операциядан кейінгі кезең туралы түсінік. Операциядан кейін ерте және кеш туындайтын асқынулар және олардың алдын алу. Операциядан кейінгі кезеңде науқасқа күтім жасау. Науқастың сыртқы келбетін, дене қызуын, нерв жүйесін, жүрек және тыныс алу қызметтерін, асқорыту және зәр шығару ағзаларын бақылау. Емдем. Таңғыштарды бақылап тұру.

Практикалық сабақ:

- хирургиялық науқастарды тексеру;
- науқасты жігі және жоспарлы операцияларға дайындау;
- науқасты шұғыл операцияға дайындау;
- балалар мен егде жастағы науқас адамдарды операцияға дайындау ерекшелігі;
- науқасты операциядан кейінгі кезеңнің алғашқы сағаттарында бақылау жүргізу;
- операциядан кейінгі таңғышты қадағалау;
- өмірге аса маңызды ағзалар мен жүйелердің функциясын бақылау;
- операциядан кейінгі пневмонияның алдын алу;
- жауыржараның алдын алу.

2 бөлім Жарақаттар туралы ілім

8 тақырып Механикалық жабық зақымдар. Соғып алу, созылу, буынның шығып кетуі, сынықтар

Жіктемесі. Өндірістік, ауылшаруашылықта, тұрмыстық, көшеде, спорттық, әскери жарақаттанушылық туралы түсінік. Алғашқы көмек көрсетуді ұйымдастыру. Жарақаттың ағзаға тигізетін жалпы әсері: талып қалу, коллапс, жарақатты шок; алдын алу және дәрігерге дейін алғашқы көмек көрсету. Ұзақ басылып қалу синдромы.

Жабық зақымдар. Жұмсақ тіндердің механикалық жабық зақымдануы: соғып алу, созылу, жыртылу. Алғашқы көмек көрсету. Буындардың шығып кетуі, жіктемесі. Буындардың шығып кету механизмі, белгілері. Консервативті және оперативті жолдармен емдеу.

Сүйек сынықтары. Жіктемесі. Клиникасы. Ашық және жабық сынықтар кезінде алғашқы көмек көрсету. Емі: сынықтарды орнына салу және аяқ-қолды иммобилизациялау (сүйек шорының түзілуін стимуляция жасау, оңалту). Оперативті ем көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері. Бас миының жарақаты бар науқастарды анықтау және оларға алғашқы көмек көрсету.

Практикалық сабақ:

- талып қалу, коллапс, жарақатты шок кездерінде алғашқы көмек көрсету;
- аяқ-қолға тасымалдаушы шендеуіштер салу;
- гипсті жаратаңғышты және лангетаны дайындау;
- гипсті жаратаңғышты және лангетаны салу;
- қаңқаларды тартып-созуға және остеосинтезге құралдарды дайындау.

9 тақырып Механикалық ашық зақымданулар. Жарақаттар

Жарақаттардың анықтамасы және жіктелімі. Жарақаттардың жалпы және жергілікті симптомдары. Жарақат үрдісінің ағымы, жарақаттың жазылу түрлері. Жарақатты алғашқы хирургиялық өңдеу. Біріншілікті, біріншілік-жеделдеу, екіншілікті тігістер. Ірінді жарақаттарды емдеу принциптері. Алғашқы медициналық көмек көрсету.

Практикалық сабақ:

- жарақаттың көлемі мен түрін клиникалық белгілері бойынша анықтау;
- жарақатты алған жағдайларына байланысты анамнез жинау, қарап тексеру;
- жарақат үрдісінің кезеңдерін анықтау, жарақаттарды таңу;
- ЖАХӨ құралдарды дайындау;
- жарақатты өңдеу;
- жарақатты алғашқы хирургиялық өңдеуден кейін алғашқы тігіс салу көрсетімдері мен қарсы көрсетімдерін анықтау;
- тігістерді алу, дренажды түтікшелерді жуу;
- ірінді жарақаттарды өңдеу.

10 тақырып Жарақаттар. Термиялық зақымданулар. Күйіктер. Күйік ауруы. Үсіктер

Күйіктердің түрлері (термиялық, химиялық, сәуле әсерінен). Күйіктің дәрежесі мен ауқымы бойынша жіктелімі. Күйік ауруы, кезеңдері, патогенезі, алғашқы медициналық көмек көрсету, емі. Үсіктер. Жалпы және жергілікті белгілері, үсу дәрежелері, алғашқы медициналық көмек көрсету, емі. Жалпы тоңазыту. Тоңу. Алғашқы медициналық көмек көрсету, емі. Электрлік жарақат, жалпы және жергілікті белгілері, алғашқы медициналық көмек көрсету, емі.

Практикалық сабақ:

- күйік дәрежесін анықтау, күю алаңын есептеу;
- күйікті өңдеу;
- үсіген жерлерді өңдеу;
- күйік және үсік кезінде алғашқы медициналық көмек көрсету;
- қауіпсіздік техникасын сақтай отырып электрлік жарақат кезінде алғашқы медициналық көмек көрсету;
- амбулаториялық және стационарлық жағдайларда науқастарға күтім жүргізу.

3 бөлім Хирургиялық инфекция**11 тақырып Хирургиялық инфекция. Жергілікті бейспецификалық ірінді жіті инфекция. Остеомиелит. Жалпы ірінді бейспецификалық инфекция–сепсис**

Хирургиялық инфекция туралы түсінік. Жіктелімі. Этиология мен патогенезі. Тіндердің жергілікті реакциясы. Организмнің жалпы реакциясы. Алдын алу мәселе-

вивок у детей, давать рекомендации по уходу и питанию у детей грудного возраста; СК 8. Уметь выполнять реанимационные, реабилитационные, лечебно-оздоровительные, санитарно-просветительные мероприятия в соответствии со своей профессиональной компетенцией, полномочиями и врачебными назначениями.	
---	--

3 Тематический план и содержание дисциплины**3.1 Тематический план дисциплины**

№	Количество учебного времени при очной форме обучения			
	Наименование тем и разделов	Уровень специалиста среднего звена		
		Всего	Теория	Практика
Семестр – VII 42 часа. Теория – 18 часов, практика – 24 часа				
1	Введение в хирургию. Организация хирургической службы в РК.	12	2	6
2	Профилактика хирургической инфекции. Асептика и антисептика. Методы стерилизации и антисептики.		2	
3	Обезболивание.		2	
4	Кровотечения. Методы остановки кровотечения. Осложнения кровотечений.	12	2	6
5	Переливание крови и кровезаменителей. Группа крови и резус-фактор. Правила переливания крови. Осложнения переливаний. Кровезаменители.		4	
6	Хирургическая операция. Предоперационный и послеоперационный периоды.	10	4	6
7	Десмургия	8	2	6
Семестр –VIII 44 часа. Теория – 18 часов, практика – 26 часов				
8	Травмы. Закрытые механические повреждения. Ушибы, растяжения, вывихи, переломы. Травмы. Открытые механические повреждения. Раны. Травмы. Термические повреждения. Ожоги. Ожоговая болезнь.	10	4	6

медицинских катастроф, медицинской службы гражданской обороны, оказывать доврачебную помощь в чрезвычайных ситуациях; ПК 7. Основы паллиативной сестринской помощи, основы танатологии; ПК 8. Уметь вести пропаганду здорового образа жизни, владеть умениями и навыками физического совершенствования жизни, дать оценку уровня здоровья, составить программу улучшения здоровья, уметь проводить мероприятия по профилактике и борьбе с вредными привычками; ПК 9. Быть компетентными в области международных стандартов качества оказания медицинской помощи. Специальными: СК 1. Знать нормативные документы, определяющие основные задачи, функции, условия и порядок профессиональной деятельности специалиста; СК 2. Уметь организовывать и осуществлять сестринский процесс при нарушении функции различных органов и систем; СК 3. Выполнять профилактические, лечебные, диагностические мероприятия, назначенные врачом в больничном учреждении, готовить инструменты и ассистировать врачу при проведении сложных манипуляций; СК 4. Знать охрану здоровья матери и ребенка, методы исследования беременных и гинекологических больных, принципы и задачи планирования семьи, методы контрацепции; СК 5. Знать методы эффективной коммуникации в организации, вопросы психологии для управления конфликтами, стрессами и инновациями в организации; СК 6. Уметь подготовить пациента к лабораторным, функциональным, инструментальным методам исследования, проводить забор, доставку, хранение собранного материала для бактериологического исследования; СК 7. Уметь осуществлять программу ВОЗ по ИББДВ, составлять карты профилактических при-	зации; - ухода за больными в пределах своей компетенции.
--	--

лері. Жалпы және жергілікті емнің негізгі принциптері. Антибиотиктерді қолданудың мәні. Жіті іріңді аурулардың жеке түрлері: сыздауық, көршиқан, гидраденит, флегмона, абсцесс, флебит, тромбофлебит, мастит, тілмелік қабынулар, эризиопилоид, лимфаденит, лимфангит, күбіртке және т.б), клиникалық белгілері, емі, алдын алу және асқынулары.

Сүйектердің жіті іріңді аурулары (гематогенді және жаракаттық остеомиелит, остеомиелиттің алғашқы хирургиялық формалары).

Сепсисің анықтамасы. Жіктемесі. Хирургиялық сепсис ағымының түрлері. Септицемия. Септикопиемия. Сепсистік шок. Клиникасы, диагностикасы, емі.

Практикалық сабақ:

- жұмсақ тіндерде жіті іріңді процесі бар науқастарды қарап тексеру;
- іріңді жаракаттарды таңу;
- жаракаттарға дренаждар мен антисепсистік заттар қою;
- абсцесстер, флегмоналарды тілу үшін құралдар дайындау;
- жараның ішіне дренажды және антисептиктерді енгізу;
- дене қызуының 5 түрін анықтау;
- ауыр халдегі науқастарға күтім жүргізу;
- остеомиелит ауруы бар науқасқа күтім жүргізу.

12 тақырып Хирургиялық инфекция. Анаэробты клостридиалық жіті хирургиялық инфекция. «Газды» гангрена. Сіреспе

Анаэробты инфекция туралы түсінік. Анаэробты инфекцияның түрлері. Газды гангрена. Этиологиясы, инкубациялық кезеңі, патогенезі. Клиникалық көріністері, газды гангренаның түрлері, алдын алу, емдеу. Сіреспе. Этиологиясы, инкубациялық кезеңі, патогенезі, клиникалық көріністері. Сіреспенің шұғыл алдын алу, емдеу. Анаэробты инфекциясы бар науқастарды зерттеу әдістемесі. Клостридиалық емес анаэробты іріңді инфекция. Клиникалық көріністері, емі.

Практикалық сабақ:

- анаэробты инфекциясы бар науқастарды зерттеу, диагноз қою;
- анаэробты инфекциясы бар науқастарды таңу;
- Безредко әдісі бойынша сіреспенің шұғыл алдын алу;
- палатаны жинастырып, дезинфекциялау;
- қан және басқа биологиялық сұйықтықтар арқылы жұғатын вирусты және бактериалық инфекцияларды жұқтыру қауіптілігі жағдайында жұмыс істеу ерекшеліктері;
- анаэробты инфекциялармен сырқаттанатын науқастарға күтім жасау.

13 тақырып Хирургиялық инфекция. Созылмалы спецификалық хирургиялық инфекция

Сүйек-буын туберкулезі. Жіктемесі. Патогенезі. Аурудың клиникалық ағымы (жергілікті және жалпы белгілері). Артрит алдында және артриттік кезеңдері. Асқынулары. Санитария-ортопедиялық көмек көрсетуді ұйымдастыру. Хирургиялық жолдармен емдеу. Жеке түрлері (спондилит, коксит, гонит, туберкулезді лимфаденит).

Актиномикоз. Патогенезі. Жиі кездесетін орындары. Симптоматикасы. Диагностикасы. Емі.

Практикалық сабақ:

- туберкулезбен сырқаттанатын науқастарды зерттеу жоспарын құрастыру;
- туберкулезбен сырқаттанатын науқастармен жұмыс жасағанда санитариялық-індетке қарсы режимді сақтау;
- антибактериалық емдеу және химиотерапияны жүргізу кезінде мейірбикенің қатысуы;
- туберкулезбен және актиномикозбен сырқаттанған науқастарға күтім жасау;
- туберкулезді спондилитпен сырқаттанған науқастарға күтім жасау ерекшеліктері.

4 бөлім Өліеттену

14 тақырып Некроздар, гангрена, трофикалық ойықжаралар, жыланкөздер

Қан және лимфаағыстары бұзылыстарының негізгі себептері. Клиникалық және аспаптық диагностиканың жалпы принциптері. Аймақтық қанайналым бұзылыстарының жіктелімі. Некроздардың, гангрена, трофикалық ойықжаралардың түрлері. Консервативті және оперативті жолдармен емдеу әдістері.

Практикалық сабақ:

- некрозы, гангрены, жыланкөздері, трофикалық ойықжаралары бар науқастарды зерттеу кезінде қатысу;
- аймақтық қан айналымдардың жіті бұзылыстары кезінде науқастарға күтім жасау;
- некрозы, гангрены, жыланкөздері, трофикалық ойықжаралары бар науқастарды таңу.

5 бөлім Реанимация және қарқынды терапия

15 тақырып Терминалды жағдайлар. Жүрек-өкпе реанимациясы. Шок, кома, улану кезіндегі реанимация

Реанимация мен реаниматология туралы түсінік. Қазақстан Республикасында реанимациялық қызмет көрсетуді ұйымдастыру. Терминалды жағдайлардың түрлері. Клиникалық өлімнің белгілері. Өкпе-жүрек реанимациясы, реанимациялық жасалынатын іс-шаралардың тиімділік критерийлері. Шоктың туындау себептері. Шоктың түрлері. Шок кезінде қолданылатын қарқынды ем және жасалынатын реанимациялық іс-шаралар. Әртүрлі шок кезіндегі мейірбикелік үрдіс ерекшеліктері.

Комаға алып келетін жағдайлар, кома түрлері. Комалар кезіндегі реанимация және қарқынды ем. Жіті улану – оның себептері, жіті улану кезінде алғашқы көмек көрсету, қолданылатын қарқынды ем мен реанимациялық іс-шаралар. Кома және жіті улану кезіндегі мейірбикелік үрдіс.

Практикалық сабақ:

- ABC жүйесі бойынша реанимацияны өткізу;
- ересектерге, балаларға және нәрестелерге өкпенің жасанды вентилиациясын өткізу;
- жүрекке жабық массаж жасау;
- реанимациялық іс-шаралардың тиімділік критерийлерін бағалау;

2 Планируемые результаты обучения дисциплины

Результаты обучения, запланированные в стандарте и образовательной программе	Результаты, запланированные в типовой учебной программе
Обучающийся должен обладать следующими компетенциями: Базовыми: БК 1. Организовать рабочее место; БК 2. Соблюдать личную гигиену; БК 3. Владеть знаниями основных моделей построения взаимоотношений «медицинский работник» и «пациент»; БК 4. Знать основы ухода за пациентами; БК 5. Знать гигиенические мероприятия, направленные на предупреждение заболеваний, укрепление здоровья и формирование здорового образа жизни; БК 6. Знать систему инфекционного контроля и инфекционной безопасности пациентов и медицинского персонала в структурных подразделениях в медицинских организациях; БК 7. Владеть алгоритмами выполнения первой медицинской помощи, медицинским манипуляциями и методами ухода; Профессиональными: ПК 1. Знать организацию работы медицинских организаций в новых экономических условиях; ПК 2. Знать основы современных информационных технологий (знание компьютера, автоматизированные системы обучения и управления и др.); ПК 3. Уметь выявлять клинические симптомы, ставить сестринский диагноз, проводить мотивированный уход за больными разных возрастных групп; ПК 4. Оказывать квалифицированную медицинскую помощь взрослому и детскому населению; ПК 5. Оказывать неотложную доврачебную медицинскую помощь; ПК 6. Проводить мероприятия по защите населения, пациентов, пострадавших и персонала службы	В результате изучения дисциплины обучающийся Знает: - особенности организации хирургической помощи в Казахстане; - вопросы асептики и антисептики; - виды травм, профилактику травматизма; - вопросы оказания первой медицинской помощи; - имеет представление о методах обследования и особенностях течения хирургических болезней. Умеет: - проводить текущую, генеральную уборку в отделении; - подготавливать и использовать по назначению дезинфицирующие средства; - подвергать дезинфекции предметы ухода; - осуществлять уход за больными в реанимационном отделении; - осуществлять уход за больными в предоперационный и послеоперационный период. Компетентен в вопросах: - медицинской этики и деонтологии; - санитарно-гигиенического режима в медицинской органи-

1 Пояснительная записка

В связи с введением нового Государственного общеобязательного стандарта образования (далее - ГОСО) по специальности 0302000 – «Сестринское дело» с квалификациями 0302033 – «Медицинская сестра общей практики», 0302043 – «Специализированная медицинская сестра» создана типовая учебная программа по дисциплине «Сестринское дело в хирургии», которая является неотъемлемой частью программы формирования профессиональной компетенции будущего специалиста. В типовой учебной программе уделяется большое внимание вопросам асептики и антисептики, инфузии и трансфузии, хирургической инфекции, лечение ран, основы обезболивания и реанимации с учетом профессиональной компетенции медицинской сестры.

Предмет включает в себя разделы:

- особенности организации хирургической помощи в Казахстане;
- вопросы асептики и антисептики;
- кровотечение;
- десмургия;
- инфузия и трансфузия;
- основы обезболивания;
- хирургические инфекции;
- лечение ран;
- лечение закрытых травм;
- основы реанимации;
- особенности оказания первой помощи при различных травмах;
- хирургические болезни различных систем и органов.

Программа предусматривает интеграцию со следующими клиническими дисциплинами: «Анатомия», «Физиология», «Сестринское дело в терапии», «Сестринское дело в акушерстве и гинекологии». Согласно ГОСО введена структура модульного обучения с уклоном на формирование базовых, профессиональных и специальных компетенций. Организация образования при разработке рабочих учебных программ имеет право изменять объем учебного времени, выделенного в типовом учебном плане на изучение дисциплины в пределах 15-25%, при сохранении объема учебного времени, отведенного на цикл, при использовании современных технологий обучения (ГОСО РК 4.05-2008 «Образование среднее. Техническое и профессиональное образование. Основные положения»).

Формы проведения занятий:

- учебные занятия по расписанию учебного заведения (теоретические, практические и индивидуальные);
- самостоятельные занятия обучающихся во внеурочное время по заданию преподавателей.

- команың ауырлығын Глазго шкаласы бойынша бағалау;
- шоктың қарқынды емі;
- комадағы науқасқа мейірбикелік күтім жасау;
- эндотрахеалды түтікшенің және трахеостомның күтімі;
- бұғана астылық катетердің күтімі;
- жасанды өкпе вентилициясында және кардиоманиторға қосылған науқастарға күтім жасау;
- асқазанды сүңгі арқылы жуу;
- қуықты катетерлеу.

6 бөлім Ісіктер

16 тақырып Ісіктер. Қатерсіз және қатерлі ісіктер

Ісіктердің пайда болу теориялары. Жіктемесі. Қатерсіз және қатерлі ісіктер және олардың айырмашылығы. Клиникасы, диагностикасы (клиникалық, рентгенологиялық, эндоскопиялық, гистологиялық). Ісіктердің даму кезеңдеріне және онкологиялық науқастардың клиникалық топтарына байланысты қатерлі ісіктердің халықаралық жіктемесі. Обыралды аурулары. Факультативті және облигатты обыралды аурулары. Жіі кездесетін ісіктердің клиникалық сипаттамасы. Қатерлі ісіктерді емдеудің замануи әдістері.

Практикалық сабақ:

- онкологиялық науқастарды зерттеуге қатысу;
- қатерлі ісіктерді қатерсіз ісіктерден ажырату;
- аурудың клиникалық дәрежесін анықтау;
- ісіктердің TNM халықаралық жіктемесі бойынша диагноз қою;
- онкологиялық науқастарға мейірбикелік күтім жасау.

4 Білім беру үрдісін ұйымдастыруға және жүзеге асыруға қойылатын талаптар

Білім беру технологиясын таңдау пәннің мазмұндық ерекшелігіне байланысты және білім алушылардың кіші мейірбикенің құзырлығына сәйкес жұқпалы аурулармен ауыратын науқастарды күтудегі білімін, іскерлігін, дағдысын қалыптастыруға бағытталуы тиіс (МЖМБС және білім беру бағдарламасын қараңыз). МЖМБС бойынша базалық, кәсіби және арнайы құзырлықты қалыптастыруға арналған модульдік оқытудың құрылымы енгізілген. Практикалық сабақтарды өткізгенде топты 8 адамнан аспайтын топшаларға бөлу қарастырылған. Практикалық дағдыларын жетілдіру үшін пән бойынша диплом алдындағы практика қарастырылған.

Бағдарлама оқу түріне, ұйымдастыруға, мазмұны мен оқыту әдісіне дәйекті өзгертулер мен толықтырулар енгізуге құқық береді. Оқыту барысында қазіргі заманға сай оқу-әдістемелік әдебиет, жаңа оқу және анықтама құралдарын, электронды оқулықтарды, мультимедиялық оқу бағдарламаларын қолдануды ұсынады.

5 Оқытудың жоспарланған нәтижесін бақылау

Білімді бақылау түрлеріне бастапқы, ағымды, аралық және қорытынды бақылау кіреді. Оқу жұмыс бағдарламасын құрастырған кезде құзырлы-бағдарланған практикалық жұмыстар мен тесттік тапсырмалар ұсынылады. Бақылау түрін таңдау құқығы қарастырылған. Қорытынды аттестация негізгі клиникалық пәндер бойынша кешенді түрде 2 кезең бойынша өткізіледі: теория және практика.

СОДЕРЖАНИЕ

1. Пояснительная записка	24
2. Планируемые результаты обучения дисциплины.	25
3. Тематический план и содержание дисциплины	27
4. Требования к условиям организации и реализации образовательного процесса	36
5. Контроль планируемого результата обучения.	36
6. Литература и средства обучения	37

Настоящая типовая программа не может быть тиражирована и распространена без разрешения Министерства здравоохранения Республики Казахстан.

Авторы:

1. Алибаева Г.А. – КГКП «Западно-Казахстанский медицинский колледж», заместитель директора по практическому обучению;
2. Кенжин Ж.Г. – КГКП «Западно-Казахстанский медицинский колледж», преподаватель хирургии;
3. Галиуллин Р.Д. – КГКП «Западно-Казахстанский медицинский колледж», преподаватель хирургии.

Эксперты:

1. Телибаева А.А. – РГКП «Республиканский медицинский колледж по подготовке и переподготовке средних медицинских и фармацевтических работников» г. Алматы, преподаватель хирургии, к.м.н;
2. Сатыбалдиев Т.Д. – главный хирург Областного управления здравоохранения по Западно-Казахстанской области, доктор медицинских наук, профессор;
3. Шахметова Г.М. – Директор КГКП «Государственный медицинский колледж им. Д. Калматаева г. Семей», главный внештатный специалист по средним медицинским работникам г. Семей ВКО.

1 РАЗРАБОТАНА и ВНЕСЕНА Республиканским центром инновационных технологий медицинского образования и науки и КГКП «Западно-Казахстанский медицинский колледж».

2 ВВЕДЕНА впервые.

3 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА разработана в соответствии с государственным общеобязательным стандартом образования 2010 года по специальности 0302000 – «Сестринское дело» с квалификациями 0302033 – «Медицинская сестра общей практики», 0302043 – «Специализированная медицинская сестра».

4 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА утверждена приказом Министра здравоохранения Республики Казахстан от 5 августа 2010 года № 604.

6 Әдебиеттер және оқу құралдары:

6.1 Негізгі әдебиеттер:

Мемлекеттік тілде:

1. Нұрмаков Аман Жәменұлы «Хирургиялық аурулар» (клиникалық дәрістер). – Алматы: Асем-Систем: 2008 - 176 бет.

Орыс тілінде:

1. Внутрибольничная инфекция: учебное пособие. В.Л. Осипов. – М., 2009. – 256 с.
2. Практическое руководство к предмету «Основы сестринского дела» Тарновская И.И., Мухина С.А. – М., 2009. – 512 с.
3. Сестринское дело в хирургии: учебное пособие. Стецюк В.Г. – М., 2007. – 400 с.
4. Кочетова Р.П. «Общая хирургия с основами реанимации»: Учебное пособие. – Алматы: Асем-Систем, 2008. - 328 с.

6.2 Қосымша әдебиеттер:

1. Курс лекций по общей хирургии. В.И. Малярчук. – М., 2006.
2. Медсестра хирургического профиля. А.В. Возьмитина. «Феникс» – Ростов-на-Дону, 2002.
3. Общая хирургия: учебник. - 5-е изд., перераб. и доп. В.К. Гостищев. – М., 2011. – 736 с.
4. Сестринское дело в хирургии. Практикум. Н.В. Барыкина, О.В. Чернова. – Ростов-на-Дону, «Феникс», 2007.
5. Б.Н. Жуков, С.А. Быстров «Хирургия» Москва. Издательский центр «Академия» 2007.

6.3 Оқу құралдары:

1. Дидактикалық және көрнекі құралдар;
2. Қағаз және электронды түрде тасымалданған тестілер;
3. Қағаз және электронды түрде тасымалданған оқу-әдістемелік құралдар;
4. Диапозитивтер, оқулық фильмдер;
5. Тақырыптық плакаттар жиынтығы.

**МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

ТЕХНИЧЕСКОЕ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

СПЕЦИАЛЬНОСТЬ: 0302000 - «СЕСТРИНСКОЕ ДЕЛО»

СЕСТРИНСКОЕ ДЕЛО В ХИРУРГИИ

Квалификация: 0302033 – «Медицинская сестра общей практики»

СЕСТРИНСКОЕ ДЕЛО В ХИРУРГИИ 1

Квалификация: 0302043 – «Специализированная медицинская сестра»

Объем часов – 86

Астана 2010